

No. 31485

**LITHUANIA
and
POLAND**

Treaty on friendly relations and good-neighbourly cooperation. Signed at Vilnius on 26 September 1994

Authentic texts: Lithuanian and Polish.

Registered by Lithuania on 18 January 1995.

**LITUANIE
et
POLOGNE**

Traité relatif aux relations d'amitié et à la coopération en matière de bon voisinage. Signé à Vilnius le 26 septembre 1994

Textes authentiques : lituanien et polonais.

Enregistré par la Lituanie le 18 janvier 1995.

[LITHUANIAN TEXT — TEXTE LITUANIEN]

LIETUVOS RESPUBLIKOS IR LENKIJOS RESPUBLIKOS DRAUGIŠKŲ SANTYKIŲ IR GERO KAIMYNNINIO BENDRADARBIAVIMO SUTARTIS

Lietuvos Respublika ir Lenkijos Respublika, toliau vadinamos Susitariančiosiomis Šalimis:

- vadovaudamosios Jungtinių Tautų Įstatų, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos Baigiamojo Akto, Paryžiaus Chartijos Naujajai Europai bei Europos daugiašalio bendradarbiavimo dokumentų tikslais ir principais.

- siekdamos įnešti savo indėlį į Europos valstybių integracijos procesą ir suvokdamos savo interesų bei atsakomybės už taiką, saugumą, santarvę ir bendradarbiavimą demokratinėje, laisvoje ir gerbiančioje žmogaus teises Europoje bendrumą,

- vertindamos Lietuvos ir Lenkijos santykių reikšmę bendradarbiavimui Vidurio Europoje, Baltijos regione ir visame Europos žemyne bei pareikšdamos ryžtą bendradarbiauti dvišaliuose santykiuose ir tarptautinėse organizacijose bei institucijose, taip pat siekdamos plėtoti visapusišką bendradarbiavimą Baltijos regione,

- atsimindamos sudėtingą abiejų tautų istoriją bei ilgaamžį lietuvių ir lenkų artumą ir atsižvelgdamos į galimybę abiemis tautoms vertinti bendrą abiejų valstybių istoriją skirtingai,

- akcentuodamos, kad gerų ir blogų mūsų valstybių istorijos puslapių suvokimas turi pasitarnauti tarpusavio supratimo įtvirtinimui tarp lietuvių ir lenkų tautų besivienijančioje demokratinėje Europoje,

- reikšdamos apgailėstavimą dėl konfliktų tarp abiejų valstybių po I Pasaulinio karo, kai po ilgos nelaisvės lietuviai ir lenkai ėmėsi kurti naują, nepriklausomą gyvenimą, bei smerkdamos smurto naudojimą, buvusi abiejų tautų tarpusavio santykiuose,

- apgailėstaudamos dėl tragedijų ir didžiulių netekčių, kurios ištiko abi mūsų tautas dėl XX amžiaus totalitarinių sistemų,

- iškilmingai abipusiai patvirtindamos viena kitos dabartinių teritorijų su sostinėmis Vilniumi ir Varšuva vientisumą dabar ir ateityje, nepriklausomai nuo jų sienų formavimosi proceso praeityje,

- atsižvelgdamos į tai, kad nuo amžių abiejų valstybių teritorijose gyvenantys lietuviai ir lenkai įnešė ir įneša

nekintančias vertybes i abiejų tautų ir valstybių kultūrą bei , yra idėje esminį indėlį i Europos kultūros vystymą,

- suprasdamos, kad abiejų valstybių nepriklausomybės atgavimas ipareigoja mus drąsiai mąstyti apie ateitį.

- siekdamos visapusiškai vystyti savo santykius ir draugišką bendradarbiavimą, pagrįstą geros kaimynystės principu,

susitarė:

1 Straipsnis

Susitariančiosios Šalys kurs savo santykius tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo, lygiateisiškumo ir geros kaimynystės dvasia, teikdamos pirmenybę tarptautinei teisei, o ypač pagarbos suverenumo, sienų neliečiamumo, ginkluotos agresijos uždraudimo, teritorinio vientisumo, nesikišimo i vidaus reikalus, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių paisymo principams.

2 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys pripažįsta nepažeidžiama esančią tarp jų ir teritorijoje pažymėtą sieną ir abipusiai isipareigoja besąlygiškai gerbti jų suverenumą ir teritorinį vientisumą.

2. Šalys patvirtina, kad neturi viena kitai jokių teritorinių pretenzijų, o taip pat nereikš tokių pretenzijų ateityje.

3 Straipsnis

1. Remdamosios Jungtinių Tautų Įstatais bei atitinkamais Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentais, Susitariančiosios Šalys isipareigoja tarpusavio ginčus spręsti tik taikiomis priemonėmis ir patvirtina, kad tarpusavio santykiuose susilaikys nuo jėgos naudojimo bei nuo grasinimo ją panaudoti.

2. Nei viena iš Šalių neleis, kad iš jos teritorijos trečioji valstybė ar trečiosios valstybės ivykdytų agresijos aktą prieš kitą Susitariančiąją Šalį.

3. Kiekviena iš Šalių garantuoja, kad jos ginkluotojų pajėgų veikla jos teritorijoje atitiks Jungtinių Tautų Įstatus, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos Baigiamąjį Aktą, Paryžiaus Chartiją Naujajai Europai bei kitus Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentus.

4 Straipsnis

1. Vadovaudamosios atitinkamomis Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentų nuostatomis, Susitariančiosios Šalys bendradarbiaus, siekdamos išsaugoti ir stiprinti saugumą Europos žemyne.

2. Šalys imsis įgyvendinti bendras Europoje priimtas priemones saugumui ir pasitikėjimui stiprinti. Esant reikalui, Šalys susitars dėl papildomų šio pobūdžio priemonių.

3. Šalys skirs ypatingą dėmesį saugumui stiprinti bei pasitikėjimo priemonėms Baltijos jūros regione.

5 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys aktyviai rems branduolinio, cheminio ir biologinio nusiginklavimo procesą. Šalys mano, kad ginkluotės sumažinimas iki gynybai pakankamo lygio, o taip pat Sutarties dėl įprastinių ginkluotųjų pajėgų Europoje vykdymas įtvirtins stabilumą ir saugumą Europoje.

2. Remdamosios Sutartimi dėl Branduolinio ginklo nepiatinimo, Šalys bendradarbiaus, siekdamos užkirsti kelią šio ginklo platinimui pasaulyje, o ypač Rytų ir Vidurio Europoje.

3. Šalys imsis priemonių, siekdamos užtikrinti prekių ir technologijų, kurios tarnauja taikiems tikslams, bet gali būti panaudotos ginklų, išvardintų šio straipsnio 1 ir 2 punktuose, gamybai, eksporto kontrolę.

4. Šalys savo santykius karybos srityje grįs atskirais susitarimais.

6 Straipsnis

1. Kilus ginčui ar susidariusi situacijai, kuri vienos iš Susitariančiųjų Šalių nuomone gali kelti ar kelia grėsmę taikos ir saugumo pasaulyje palaikymui arba pažeidžia tarptautinę taiką ir saugumą, o ypač, kai šis ginčas ar situacija turi itakos abiem Šalims, Susitariančiosios Šalys nedelsdamos surengs atitinkamas konsultacijas, siekdamas surasti galimus būdus konfliktui ar susidariusiai situacijai sureguliuoti, remiantis Jungtinių Tautų Įstatais.

2. Tuo atveju, jei trečioji valstybė arba trečiosios valstybės įvykdytą ginkluotą užpuolimą prieš vieną iš Šalių, kita Šalis isipareigoja neteikti tokiai valstybei arba valstybėms jokios pagalbos ar paramos per visą ginkluoto konflikto laikotarpį ir stengsis padėti šį konfliktą sureguliuoti, laikydamosi Jungtinių Tautų Įstatų bei Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentų.

7 Straipsnis

Dalyvaudamos Baltijos Jūros Šalių Tarybos ir kitų Baltijos jūros regiono organizacijų bei institucijų veikloje, Susitariančiosios Šalys kurs palankias sąlygas bendradarbiavimo ir geros kaimynystės šioje Europos dalyje plėtojimui.

8 Straipsnis

1. Susitariančios Šalys pietos reguliarius valstybės įstaigų ir institucijų kontaktus. Šalys taipogi sudarys palankias sąlygas tarpparlamentinio bendradarbiavimo vystymui.

2. Valstybių bei vyriausybių vadovų susitikimai paprastai bus rengiami kartą per metus, taip pat kiekvienu kitu atveju Šalims susitarus.

3. Užsienio Reikalų ministrai reguliariai konsultuosis klausimais, dominančiais abi Šalis.

4. Esant reikalui, Šalys abipusiu susitarimu gali įsteigti dvišales komisijas abi Šalis dominantiems klausimams spręsti.

9 Straipsnis

1. Susitariančiosios Salys skatins abipusiai naudingą ekonominių, įskaitant ir prekybinių, bendradarbiavimą, pagrįstą rinkos principais, ir sudarys tokiam bendradarbiavimui palankias sąlygas, atsižvelgiant į investicijų, technologijų, patentinių ir autorinių teisių apsaugą, bei teisiškai sureguliuos kapitalo, darbo jėgos, prekių ir paslaugų apykaitą.

2. Salys rems valstybinių ir privačių įmonių bei kitų ūkinių subjektų bendradarbiavimo plėtojimą, o ypač Lietuvos ir Lenkijos įmonių investicinės bei kapitalo kooperacijos vystymą, išnaudodamos visas galimas skatinimo priemones. Ypatingas dėmesys bus skiriamas mažų ir vidutinių įmonių bendradarbiavimui.

3. Salys keisis patyrimu ir teiks viena kitai mokymo bei kitokią pagalbą, kuriant ir tobulinant rinkos ekonomiką.

4. Salys vystys bei sudarys palankias sąlygas moksliniam ir techniniam abiejų Valstybių bendradarbiavimui taikiais tikslais, pagrįstam lygiateisiškumo ir abipusės naudos principais bei atsižvelgiant į šiuolaikinio mokslo ir technikos galimybes.

10 Straipsnis

1. Susitariančiosios Salys teikia didelę reikšmę abipusiai naudingam bendradarbiavimui tarp valsčių, miestų, kitų administracinių-teritorinių vienetų ir regionų, ypač pasienio teritorijose. Salys šalins kliūtis tokiam bendradarbiavimui ir rems jį visose srityse ir dvišaliuose santykiuose, ir dalyvaudamos Baltijos Jūros Salių Tarybos bei Baltijos Miestų Sąjungos veikloje.

2. Plėtodamos 1 punkte minimą bendradarbiavimą, Salys visu pirma vadovausis atitinkamomis Europos Tarybos konvencijomis. Salys sieks įtraukti šį bendradarbiavimą į atitinkamą Europos institucijų veiklą.

3. Salys įsteigs bendrą dvišalę komisiją pasienio bendradarbiavimo klausimams. Šiuo tikslu bus pasirašyta atitinkama sutartis.

4. Salys padidins sienos perėjimo punktų skaičių, modernizuos esančius punktus bei privažiavimo kelius iki jų bei ims pastangų pagerinti ir pagreitinti muitinių bei pasienio tikrinimo procedūras bei toliau vystyti atitinkamą administracinių organų bendradarbiavimą.

5. Salys pritaria tam, kad Europos valstybių integracijos vystymosi sąlygomis būtina derinti atskirų valstybių politiką infrastruktūros planavimo srityje, ypač tarp besiribojančių kaimyninių valstybių.

11 Straipsnis

1. Susitariančiosios Salys bendradarbiaus tobulindamos tarpusavio ir tranzitinį susisiekimą bei su juo susijusią infrastruktūrą visose transporto srityse, taip pat transportavimą vamzdynais ir energetinėmis linijomis.

2. Salys imsis priemonių telekomunikaciniams ryšiams, ypač telefono, telekso ir elektroninio duomenų perdavimo ryšiams modernizuoti bei tobulinti.

3. Salys remis bendradarbiavimą transporto ir susisiekimo srityse Europoje ir kitose pasaulio vietose. Atitinkamos jų institucijos sudarys atskiras sutartis šiose srityse, atitinkančias tarptautinius standartus ir normas.

12 Straipsnis

1. Susitariančiosios Salys bendradarbiaus aplinkos apsaugos bei gamtinių išteklių racionalaus panaudojimo srityse, siekdamos užtikrinti abipusį ir ilgalaikį ekologinį saugumą. Salys plėtos, remis ir sudarys sąlygas pagerinti ir išsaugoti gerą aplinkos, ypač vandenių, oro, dirvos, miškų būklę, apsaugoti gyvūniją bei augmeniją, ypač pasienio rajonuose. Salys naudos apsaugos priemones, siekdamos išvengti aplinkos teršimo per sieną, ypač cheminėmis ir radioaktyviomis medžiagomis, ir stengsis veiksmingai taršą apriboti bei likviduoti. Jos taip pat bendradarbiaus naudojant ir plečiant ekologiškai švarią gamybą ir technologijas.

2. Salys perspės viena kitą apie galimą kitos Salies aplinkos užteršimą ir veiks bendrai bei teiks tarpusavio pagalbą, siekdamos išvengti ekologinių pavojų pasienio srityse bei juos likviduoti.

3. Salys dalyvaus kuriant koordinuotą bendradarbiavimą ir aplinkos apsaugos strategiją regione, Europoje ir pasaulyje.

4. Atitinkamos abiejų Salių institucijos, remdamosios tarptautiniais standartais, sudarys atskiras sutartis dėl ekologinio saugumo ir bendradarbiavimo.

13 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys įsipareigoja laikytis tarptautinių tautinių mažumų teisių apsaugos principų ir standartų, apibrėžtų Visuotinėje Žmogaus Teisių Deklaracijoje, Tarptautiniuose Žmogaus Teisių Paktuose, atitinkamuose Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentuose, o taip pat Europos Žmogaus Teisių ir Pagrindinių Laisvių Apsaugos Konvencijoje bei jos Papildomuose Protokoluose, kuriuos yra priėmusios abi Šalys.

2. Asmenys, priklausantys lietuvių tautinei mažumai Lenkijos Respublikoje, tai yra asmenys, turintys Lenkijos pilietybę, kurie yra lietuvių kilmės arba priskiria save lietuvių tautybei, kultūrai ir tradicijoms bei laiko lietuvių kalbą savo gimtąja kalba, o taip pat asmenys, priklausantys lenkų tautinei mažumai Lietuvos Respublikoje, tai yra asmenys, turintys Lietuvos pilietybę, kurie yra lenkų kilmės arba priskiria save lenkų tautybei, kultūrai ir tradicijoms bei laiko lenkų kalbą savo gimtąja kalba, turi teisę individualiai arba kartu su kitais savo grupės nariais laisvai reikšti, saugoti ir plėtoti savo tautinį, kultūrinį, kalbinį bei religinį tapatumą be jokios diskriminacijos ir visiškos lygybės prieš įstatymus sąlygomis.

3. Šalys patvirtina, kad priklausymas tautinei mažumai yra asmens individualaus pasirinkimo reikalas, negalintis sukelti jam jokių neigiamų pasekmių.

Niekas negali būti verčiamas įrodinėti savo tautybę ar jos atsižadėti.

14 Straipsnis

Susitariančiosios Šalys pareiškia, kad asmenys, išvardinti 13 straipsnio 2 punkte, taip pat turi teisę:

- laisvai vartoti tautinės mažumos kalbą asmeniniame ir viešajame gyvenime;

- kad jiems būtų prieinama informacija ta kalba, galimybė ją platinti ir keistis ja bei turėti savo masinės informacijos priemones;

- mokytis tautinės mažumos kalba ir tautinės mažumos kalbos;

- vadovaujantis valstybės įstatymais ir kitais teisiniais aktais, steigti ir išlaikyti savo institucijas, organizacijas ar draugijas, ypač kultūrinės, religinės ir švietimo, taip pat visų lygių mokyklas, kurios gali siekti laisvanoriškų finansinių ar kitokių dotacijų šalyje ir iš

užsienio, taipogi visuomeninės paramos, bei dalyvauti nevalstybinėse tarptautinėse organizacijose;

- išpažinti ir praktikuoti savo religiją, taip pat gauti, turėti ir naudotis religine medžiaga bei vykdyti religinio švietimo veiklą tautinės mažumos kalba;

- užmegzti ir palaikyti netrukdomus tarpusavio kontaktus savo šalies ribose, taip pat kontaktus per sieną su kitų valstybių piliečiais, su kuriais juos sieja bendra tautinė kilmė;

- vartoti savo vardus ir pavardes pagal tautinės mažumos kalbos skambesį. Detalios pavardžių rašymo normos bus nustatytos specialioje sutartyje;

- dalyvauti viešajame gyvenime betarpiškai arba per laisvai išrinktus atstovus valstybinės ir vietinės valdžios lygyje, taip pat lygiateisiškai su kitais piliečiais būti viešojoje tarnyboje.

15 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys savo teritorijoje saugos tautinių, kultūrinių, kalbinių ir religinių 13 straipsnio 2 punkte išvardintų asmenų tapatumą ir sudarys sąlygas jam plėtoti.

2. Šalys taip pat:

- nustatys tautinių mažumų kalbų vartojimą savo įstaigose, ypač tuose administraciniuose-teritoriniuose vienetuose, kuriuose didelę dalį gyventojų sudaro tautinė mažuma,

- užtikrins, kad tautinėms mažumoms būtų prieinamos viešosios masinės informacijos priemonės,

- užtikrins reikiamas galimybes mokytis tautinės mažumos kalba ir tautinės mažumos kalbos ikimokyklinėse įstaigose, pradinėse ir vidurinėse mokyklose,

- imsis būtinų priemonių, susijusių su tautinių mažumų savitumo apsauga po atitinkamų konsultacijų, įskaitant kontaktus su grupių, išvardintų 13 straipsnio 2 punkte, organizacijomis ir draugijomis,

- atsižvelgs į 13 straipsnio 2 punkte išvardintų grupių istoriją ir kultūrą, dėstant istoriją ir kultūrą švietimo įstaigose,

- susilaikys nuo bet kokių veiksmų, galinčių sukelti asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, asimiliaciją prieš jų valią, o taip pat, vadovaudamosios tarptautiniais standartais, nesiims veiksmų, kurie sukeltų tautinius pokyčius teritorijose, kuriose gyvena tautinės mažumos.

16 Straipsnis

1. Nei viena iš nuostatų, numatytų 14 straipsnyje, negali būti interpretuojama kaip duodanti teisę vykdyti kokią nors veiklą ar atlikti kokius nors veiksmus, prieštaraujančius Jungtinių Tautų Įstatams ir tarptautinės teisės principams, ypač valstybių teritorinio vientisumo principui, o taip pat Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijos dokumentams.

2. Kiekvienas asmuo, priklausantis lietuvių tautinei mažumai Lenkijos Respublikoje ir lenkų tautinei mažumai Lietuvos Respublikoje, privalo būti, kaip ir kiekvienas pilietis, lojalus valstybei, kurioje jis gyvena, ir vadovautis jos įstatymuose numatytomis pareigomis.

17 Straipsnis

Susitariančiosios Šalys garantuoja asmenims, nuolat gyvenantiems jų teritorijose, bet turintiems kitos Šalies pilietybę, visas žmogaus teises, kurios suteikiamos tokiems asmenims pagal visuotinai pripažintus principus ir detalias tarptautinės teisės normas bei valstybės, kurioje šie asmenys nuolat gyvena, įstatymus.

18 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys ypač globos esančias jų teritorijose kultūrinės vietas ir vertybes, liudijančias apie kitos Šalies istorinius įvykius bei kultūros ir mokslo pasiekimus ir tradicijas, bei imsis veiklos, siekdamos jas įtraukti į kultūros vyksmą bei užtikrinti deramą teisinę, materialinę ir kitą apsaugą, ir užtikrins, kad jos būtų laisvai ir nevaržomai pasiekiamos, taip pat ir tais atvejais, kai rūpinimasis tuo nėra valstybės kompetencijoje.

2. Šalys imsis priemonių, siekdamos rasti, nustatyti ir grąžinti kultūros vertybes, kurios buvo išvežtos iš kitos šalies teritorijos, pažeidžiant tarptautines normas.

3. Šalys paskirs šalių Vyriausybių įgaliotinius, siekiant realizuoti uždavinius, apibrėžtus 1 ir 2 punktuose.

19 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys imsis veiklos, siekdamas plėsti bendradarbiavimą tarp įvairaus pobūdžio mokyklų ir aukštųjų mokyklų bei mokslinių institutų, taip pat mokinių, studentų ir stipendiatų mainus.

2. Šalys pripažins studijų periodus ir įvairaus lygio mokyklų bei aukštųjų mokyklų diplomus bei mokslinius laipsnius.

20 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys patvirtina esančios pasirengusios sudaryti galimybę, kad visiems suinteresuotiems asmenims būtų prieinama kitos Šalies kalba bei kultūra ir remis atitinkamas valstybines bei privačias iniciatyvas bei institucijas.

2. Šalys remis kitos Šalies literatūros populiarinimą originalo kalba ir vertimais.

3. Šalys pasisako už tai, kad būtų išplėstos galimybės mokytis kitos Šalies kalbą mokyklose, aukštosiose mokyklose bei kitose švietimo institucijose. Be to, jos stengsis plėtoti lituanistines bei polonistines studijas kitos Šalies aukštosiose mokyklose.

4. Šalys bendradarbiaus, komandiruodamos didaktinius ir mokslinius darbuotojus mokymo ir profesinio tobulinimo tikslais bei sudarydamos galimybę tarpusavio mokslinei pagalbai.

5. Šalys remis bendrą komisijų mokyklinių vadovėlių reikalams veiklą.

21 Straipsnis

1. Kiekviena iš Susitariančiųjų Šalių sieks palengvinti kitos Šalies spaudos, knygų ir audiovizualinių priemonių platinimą. Šalys plėtos bendradarbiavimą radijo ir televizijos srityse, taip pat tarp spaudos agentūrų, tuo prisidėdamos prie objektyvaus ir išsamaus informavimo apie abiejų Šalių visuomenių gyvenimą. Detalios šio bendradarbiavimo sąlygos bus apibrėžtos atskirose sutartyse.

2. Siekdamas populiarinti savo tautos laimėjimus bei pasiekimus kultūros, mokslo ir švietimo srityse, o taip pat remti bendradarbiavimą šiose srityse, Šalys įsteigs kultūros ir informacijos centrus, atitinkamai Lietuvos Lenkijoje ir Lenkijos Lietuvoje.

3. Šalys padės plėtoti abiejų Šalių piliečių kontaktus bei bendradarbiavimą tarp visuomeninių organizacijų, politinių partijų, profesinių sąjungų, bažnyčios ir religinių susivienijimų, sporto organizacijų, fondų bei kitų visuomeninių organizacijų ir susivienijimų.

4. Atsižvelgdamos į ypatingą jaunimo vaidmenį formuojant tarpusavio santykius bei sutarimą tarp abiejų valstybių tautų, Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos vyriausybės pasirašys sutartį dėl bendradarbiavimo ir keitimosi jaunimo grupėmis.

22 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys remis visokeriopą bendradarbiavimą sveikatos apsaugos ir sanitarinės higienos sferose, ypač civilizacijos ir užkrečiamų ligų profilaktikos bei jų likvidavimo srityse.

2. Šalys sieks bendradarbiauti darbo santykių, draudimo ir socialinės apsaugos srityse.

23 Straipsnis

1. Kiekviena iš Susitariančiųjų Šalių įsipareigoja saugoti bei suteikti teisinę apsaugą ir prižiūrėti, remiantis tarptautine teise ir tautiniais bei religiniais papročiais, karines ir civilines kapines, kapus, laidojimo vietas kartu su jose esančiais paminklais, ir kitas atminties vietas ir objektus, dabar esančius ar būsiančius atrastus ateityje jos teritorijoje, kurie yra kitos Šalies piliečių pagarbos ir atminties objektai.

2. Abiejų Šalių piliečiai galės nekliudomai lankyti bei prižiūrėti kapus, kapines ir tautiečių laidojimo bei atminties vietas, kurios yra kitos Šalies teritorijoje.

3. Šalys bendradarbiaus nustatant ir registruojant kitos Šalies piliečių laidojimo vietas savo teritorijoje.

24 Straipsnis

1. Susitariančiosios Šalys atskiromis sutartimis sudarys sąlygas teisiniam bendradarbiavimui civilinėse, šeimyninėse, baudžiamosiose ir administracinėse bylose.

2. Šalys bendradarbiaus, siekdamos užkirsti kelią organizuotam nusikalstamumui, terorizmui, ekonominiams nusikaltimams, nelegaliai prekybai narkotikais ir ginklais bei nelegaliai prekybai meno kūriniais, civilinės laivybos ir oro susisiekimo saugumo pažeidimams, suklastotų atsiskaitymo priemonių gamybai ir vartojimui, o taip pat nelegaliai migracijai.

25 Straipsnis

Ši Sutartis nepažeidžia teisių ir pareigų, apibrėžtų dvišalėse ir daugiašalėse sutartyse, kurias kiekviena iš Susitariančiųjų Šalių sudarė su kitomis valstybėmis.

26 Straipsnis

Ši Sutartis bus įregistruota Jungtinių Tautų Organizacijos Sekretoriате. remiantis Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsniu.

27 Straipsnis

1. Ši Sutartis turi būti ratifikuota ir įsigalios nuo pasikeitimo ratifikaciniais dokumentais dienos.

2. Ši Sutartis sudaroma 15 metų laikotarpiui. Po to jos galiojimas automatiškai pratęsimas penkerių metų laikotarpiams, jei viena iš Šalių nenutrauks jos notifikavimo būdu ne vėliau kaip prieš metus iki eilinio Sutarties galiojimo termino pabaigos.

Sutartis sudaryta ^{Vilniuje} 1994 m. ^{balandį} mėn. 26 d. dviem
egzemplioriais, kiekvienas lietuvių ir lenkų kalbomis, ir abu šie
tekstai turi vienodą galią.

Lietuvos Respublikos
vardu:

Lenkijos Respublikos
vardu:

[POLISH TEXT — TEXTE POLONAIS]

TRAKTAT MIĘDZY REPUBLIKĄ LITEWSKĄ A RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ O PRZYJAZNYCH STOSUNKACH I DOBROŚĄSIEDZKIEJ WSPÓLPRACY

Republika Litewska i Rzeczpospolita Polska nazywane dalej Układającymi się Stronami:

- kierując się celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Paryskiej Karty Nowej Europy oraz dokumentów wielostronnej współpracy ogólnoeuropejskiej,
- dążąc do wniesienia swego wkładu do procesu integracji Europy i świadome wspólnoty ich interesów oraz swojej odpowiedzialności za pokój, bezpieczeństwo, porozumienie i współpracę w demokratycznej, wolnej i szanującej prawa człowieka Europie,
- doceniając znaczenie stosunków litewsko-polskich dla całości kształtu współpracy w Europie Środkowej, regionie bałtyckim i na całym kontynencie europejskim oraz deklarując wolę współdziałania na płaszczyźnie dwustronnej, jak i w ramach organizacji i instytucji międzynarodowych, jak również w celu rozwoju wszechstronnej współpracy w regionie bałtyckim,
- pomne złożoności historii naszych narodów oraz wielowiekowej bliskości Litwinów i Polaków, biorąc pod uwagę możliwości odmiennego rozumienia wspólnej historii przez oba narody,
- podkreślając, że świadomość dobrych i złych kart z historii naszych państw ma służyć utrwalaniu wzajemnego zrozumienia pomiędzy narodami litewskim i polskim w jednoczącej się demokratycznej Europie,
- wyrażając żal z powodu konfliktów między obydwoma państwami po zakończeniu I wojny światowej, kiedy po długotrwałej niewoli Litwini i Polacy przystępowali do budowy nowego, niepodległego życia oraz potępiając używanie przemocy, które się zdarzało w stosunkach wzajemnych obu narodów,

- ubolewając z powodu tragedii i ogromu strat, jakie dotknęły nasze narody za sprawą systemów totalitarnych w XX wieku,

- uroczyście potwierdzając wzajemnie integralność - dziś i w przyszłości - swoich aktualnych terytoriów ze stolicami w Wilnie i w Warszawie niezależnie od procesu kształtowania się ich granic w przeszłości,

- uwzględniając fakt, że mieszkający od wieków na terytorium obydwu państw Litwini i Polacy wnosili i wnoszą trwałe wartości do kultury obu narodów i państw, jak również mają istotny wkład w rozwój kultury europejskiej,

- pojmując, że odzyskanie niepodległości przez oba państwa i narody nakłada na nas obowiązek śmiałego myślenia o przyszłości,

- dążąc do wszechstronnego rozwoju wzajemnych stosunków i przyjaznej współpracy w oparciu o zasadę dobrosąsiedztwa,

uzgodniły co następuje:

ARTYKUŁ 1

Układające się Strony kształtują swoje stosunki w duchu wzajemnego szacunku, zaufania, równouprawnienia i dobrosąsiedztwa opierając się na prymacie prawa międzynarodowego, a szczególnie na zasadach poszanowania suwerenności, nienaruszalności granic, zakazu agresji zbrojnej, integralności terytorialnej, nieingerencji w sprawy wewnętrzne oraz przestrzegania praw człowieka i podstawowych swobód.

ARTYKUŁ 2

1. Układające się Strony uznają istniejącą między nimi i wytyczoną w terenie granicę za nienaruszalną oraz zobowiązują się wzajemnie do bezwzględnego poszanowania ich suwerenności i integralności terytorialnej.

2. Strony potwierdzają, że nie mają wobec siebie żadnych roszczeń terytorialnych i roszczeń takich nie będą miały również w przyszłości.

ARTYKUŁ 3

1. Zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych oraz odpowiednimi dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie Układające się Strony zobowiązują się rozwiązywać swoje spory wyłącznie środkami pokojowymi i potwierdzają, że powstrzymają się od użycia siły lub groźby jej użycia w stosunkach wzajemnych.

2. Żadna ze Stron nie dopuści, aby z jej terytorium państwo trzecie lub państwa trzecie dokonały aktu agresji przeciw drugiej Stronie.

3. Każda ze Stron gwarantuje, że działalność jej sił zbrojnych na jej terytorium będzie zgodna z Kartą Narodów Zjednoczonych, Aktem Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Paryską Kartą Nowej Europy i innymi dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

ARTYKUŁ 4

1. Stosownie do postanowień odpowiednich dokumentów Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie Układające się Strony będą współdziałać w celu utrzymania i umocnienia bezpieczeństwa na kontynencie europejskim.

2. Strony będą wprowadzać w życie uzgodnione ogólnoeuropejskie środki umacniania zaufania i bezpieczeństwa. W razie potrzeby Strony uzgodnią dodatkowe środki tego rodzaju.

3. Strony szczególną uwagę poświęcą sprawom umocnienia bezpieczeństwa oraz środkom zaufania w regionie Bałtyku.

ARTYKUŁ 5

1. Układające się Strony będą aktywnie wspierać proces rozbrojenia jądrowego, chemicznego i biologicznego. Strony uważają, że redukcja zbrojeń do poziomu niezbędnej wystarczal-

ności do obrony oraz wykonanie Traktatu o Konwencjonalnych Siłach Zbrojnych w Europie będą prowadziły do utrwalenia stabilności i bezpieczeństwa w Europie.

2. Zgodnie z Układem o Nierozprzestrzesianiu Broni Jądrowej, Strony będą współdziałać na rzecz zapobiegania rozprzestrzesianiu tej broni w świecie, w szczególności w Europie Środkowej i Wschodniej.

3. Strony podejmą środki w celu zagwarantowania kontroli eksportu towarów i technologii, które służą celom pokojowym, lecz mogą być wykorzystane do produkcji broni, o których mowa w ustępach 1 i 2.

4. Strony będą układać swoje stosunki w dziedzinie wojskowości na podstawie odrębnych porozumień.

ARTYKUŁ 6

1. W przypadku powstania sporu lub sytuacji, które zdaniem jednej z Układających się Stron mogą zagrażać lub zagrażają utrzymaniu pokoju lub bezpieczeństwa w świecie albo naruszają pokój międzynarodowy lub bezpieczeństwo, w szczególności, gdy taki spór lub sytuacja dotyczy obu Stron, Strony niezwłocznie przeprowadzą stosowne konsultacje w celu poszukiwania możliwych środków uregulowania sporu lub powstałej sytuacji, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych.

2. W razie gdyby państwo trzecie lub państwa trzecie dokonały zbrojnej napaści na jedną ze Stron, druga Strona zobowiązuje się nie udzielać jakiegokolwiek pomocy i poparcia takiemu państwu lub państwom przez cały czas trwania konfliktu zbrojnego oraz będzie działać na rzecz uregulowania tego konfliktu, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych i dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

ARTYKUŁ 7

W ramach Rady Państw Morza Bałtyckiego i innych organizacji i instytucji regionu bałtyckiego Układające się Strony będą tworzyć sprzyjające warunki dla rozwoju współpracy i dobrego sąsiedztwa w tej części Europy.

ARTYKUŁ 8

1. Układające się Strony będą rozwijać regularne kontakty między organami państwowymi. Będą w szczególności tworzyć sprzyjające warunki dla rozwoju współpracy międzyparlamentarnej.

2. Spotkania szefów państw i rządów będą odbywać się z reguły corocznie, a także w każdym przypadku, kiedy Strony uznają to za celowe.

3. Ministrowie Spraw Zagranicznych będą odbywać regularne konsultacje w sprawach będących przedmiotem zainteresowania obu Stron.

4. W razie potrzeby, Strony w oparciu o obustronne porozumienie mogą powołać dwustronne komisje w celu rozwiązania wzajemnie interesujących kwestii.

ARTYKUŁ 9

1. Układające się Strony będą sprzyjać rozwojowi wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej, w tym handlowej, opartej na zasadach rynkowych i zapewnią dogodne warunki dla takiej współpracy z uwzględnieniem ochrony inwestycji, technologii, praw patentowych i autorskich oraz wprowadzą odpowiednie uregulowania prawne w zakresie przepływu kapitałów, siły roboczej, towarów i usług.

2. Strony będą ułatwiać rozwój współpracy przedsiębiorstw państwowych i prywatnych oraz innych podmiotów gospodarczych. W szczególności będą popierać rozwój kooperacji inwestycyjnej i kapitałowej przedsiębiorstw litewskich i polskich wykorzystując w pełni wszystkie dostępne środki promocji. Szczególna uwaga będzie skierowana na współpracę małych i średnich przedsiębiorstw.

3. Strony będą dokonywać wymiany doświadczeń oraz udzielać sobie pomocy szkoleniowej i innej w procesie budowania i doskonalenia gospodarki rynkowej.

4. Strony będą rozwijać i ułatwiać współpracę naukową i techniczną między obydwojoma Państwami w celach pokojowych na zasadach równouprawnienia i wzajemnych korzyści, uwzględniając możliwości nowoczesnej nauki i techniki.

ARTYKUŁ 10

1. Układające się Strony przywiązują duże znaczenie do wzajemnie korzystnej współpracy między gminami, miastami i innymi jednostkami administracyjno-terytorialnymi oraz regionami, w szczególności na obszarach przygranicznych. Strony będą ułatwiać i popierać tę współpracę we wszystkich dziedzinach zarówno w stosunkach dwustronnych jak i poprzez udział w Radzie Państw Morza Bałtyckiego i Związku Miast Bałtyckich.

2. We współpracy o której mowa w ustępie 1 Strony kierują się w szczególności odpowiednimi konwencjami Rady Europy. Strony będą dążyć do włączenia tej współpracy do działalności odpowiednich instytucji europejskich.

3. Strony powołają wspólną dwustronną Komisję do spraw Współpracy Transgranicznej. W tym celu zostanie zawarta odpowiednia umowa.

4. Strony zwiększą liczbę przejść granicznych, zmodernizują przejścia istniejące i drogi dojazdowe do nich oraz dołożą

starań dla usprawnienia i przyspieszenia na zasadzie wzajemności odpraw celnych, granicznych oraz dalszego rozwoju współpracy właściwych organów administracji.

5. Strony są zgodne co do tego, że w warunkach postępującej integracji państw Europy, istnieje konieczność uzgadniania polityki poszczególnych państw w dziedzinie gospodarki przestrzennej, w szczególności między państwami bezpośrednio sąsiadującymi.

ARTYKUŁ 11

1. Układające się Strony będą współpracować w celu doskonalenia wzajemnych i tranzytowych połączeń transportowych i związanej z nimi infrastruktury we wszystkich dziedzinach transportu, łącznie z transportem rurociągowym oraz liniami energetycznymi.

2. Strony będą podejmować kroki na rzecz modernizacji i doskonalenia połączeń telekomunikacyjnych, w szczególności połączeń telefonicznych, telexowych i elektronicznego przekazywania danych.

3. Strony będą sprzyjać współpracy w dziedzinie transportu i łączności, tak w Europie jak i w innych częściach świata. Ich właściwe organy będą zawierać odrębne umowy w tym zakresie, odpowiadające standardom i normom międzynarodowym.

ARTYKUŁ 12

1. Układające się Strony będą współdziałać w dziedzinie ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych celem zapewnienia wzajemnego i trwałego bezpieczeństwa ekologicznego. Będą rozwijać, wspierać i stwarzać warunki dla poprawy i utrwalenia dobrej jakości środowiska, w tym w szczególności wód, powietrza, gleby i lasów oraz ochrony fauny i flory zwłaszcza na obszarach przygranicznych. Strony będą

stosować środki zapobiegawcze w celu unikania zanieczyszczeń transgranicznych, zwłaszcza chemicznych i promieniotwórczych, i będą dążyć do skutecznego ograniczania i likwidacji tych zanieczyszczeń. Będą one także współpracować przy stosowaniu i rozwoju ekologicznie czystych produkcji i technologii.

2. Strony będą wzajemnie ostrzegać się o mogącym nastąpić zanieczyszczeniu środowiska drugiej Strony oraz współdziałać i udzielać sobie wzajemnej pomocy w celu zapobiegania i zwalczania zagrożeń ekologicznych na obszarach przygranicznych.

3. Strony będą uczestniczyć w tworzeniu skoordynowanej współpracy i strategii ochrony środowiska w regionie, w Europie i na świecie.

4. Właściwe organy obu Stron zawrą szczegółowe umowy dotyczące bezpieczeństwa i współpracy ekologicznej zgodnie ze standardami międzynarodowymi.

ARTYKUŁ 13

1. Układające się Strony zobowiązują się do poszanowania międzynarodowych zasad i standardów dotyczących ochrony praw mniejszości narodowych, w szczególności zawartych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka, w odpowiednich dokumentach Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, a także w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wraz z Protokołami Dodatkowymi przyjętymi przez obie Strony.

2. Osoby należące do mniejszości polskiej w Republice Litewskiej, czyli osoby posiadające obywatelstwo litewskie, które są polskiego pochodzenia albo przyznają się do narodowości, kultury lub tradycji polskiej oraz uznają język polski za swój język ojczysty, a także osoby należące do mniejszości litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej, czyli osoby posiadające

polskie obywatelstwo, które są litewskiego pochodzenia albo przyznają się do narodowości, kultury lub tradycji litewskiej, oraz uznają język litewski za swój język ojczysty, mają prawo indywidualnie lub wspólnie z innymi członkami swej grupy, do swobodnego wyrażania, zachowania i rozwijania swej tożsamości narodowej, kulturowej, językowej i religijnej bez jakiegokolwiek dyskryminacji i przy zachowaniu pełnej równości wobec prawa.

3. Strony potwierdzają, że przynależność do mniejszości narodowej jest sprawą indywidualnego wyboru dokonywanego przez osobę i że nie mogą z tego wynikać dla niej żadne negatywne następstwa.

Nikt nie może być zmuszony do udowodnienia swej narodowości ani do jej wyrzeczenia się.

ARTYKUŁ 14

Układające się Strony oświadczają, że osoby wymienione w Artykule 13 ustęp 2 mają w szczególności prawo do:

- swobodnego posługiwania się językiem mniejszości narodowej w życiu prywatnym i publicznie,
- dostępu do informacji w tym języku, jej rozpowszechniania i wymiany oraz posiadania własnych środków masowego przekazu,
- uczenia się języka swojej mniejszości narodowej i pobierania nauki w tym języku,
- zgodnego z prawem krajowym zakładania i utrzymywania własnych instytucji, organizacji lub stowarzyszeń, w szczególności kulturalnych, religijnych i oświatowych, w tym szkół wszystkich szczebli, które mogą się ubiegać o dobrowolne wkłady finansowe i inne, z kraju i zagranicy, jak również o pomoc publiczną oraz uczestniczenia w międzynarodowych organizacjach pozarządowych,
- wyznawania i praktykowania swojej religii, w tym nabywania, posiadania i wykorzystywania materiałów religijnych oraz prowadzenia oświatowej działalności religijnej w języku mniejszości narodowej,
- ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów między sobą w obrębie swego kraju, jak również kontaktów poprzez

granicę z obywatelami innych państw, z którymi łączy ich wspólne pochodzenie narodowe,

- używania swych imion i nazwisk w brzmieniu języka mniejszości narodowej. Szczegółowe regulacje dotyczące pisowni imion i nazwisk zostaną określone w odrębnej umowie,
- uczestniczenia w życiu publicznym bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli na szczeblu władz państwowych i lokalnych oraz dopuszczenia do służby publicznej na równi z innymi obywatelami.

ARTYKUŁ 15

Układające się Strony będą na swych terytoriach chroniły tożsamość narodową, kulturową, językową i religijną osób wymienionych w Artykule 13 ustęp 2 oraz tworzyły warunki jej rozwijania.

Strony w szczególności:

- rozważą dopuszczenie używania języków mniejszości narodowych przed swymi urzędami, szczególnie zaś w tych jednostkach administracyjno-terytorialnych, w których dużą część ludności stanowi mniejszość narodowa,
- zapewnią mniejszościom narodowym dostęp do publicznych środków masowego przekazu,
- zapewnią odpowiednie możliwości nauczania języka mniejszości narodowej i pobierania nauki w tym języku, w przedszkolach, szkołach podstawowych i średnich.
- będą podejmować niezbędne środki dotyczące ochrony tożsamości mniejszości narodowej po należytej konsultacji, łącznie z kontaktami z organizacjami lub stowarzyszeniami grup wymienionych w Artykule 13 ustęp 2,
- będą uwzględniać historię i kulturę grup wymienionych w Artykule 13 ustęp 2 w związku z nauczaniem historii i kultury w placówkach oświatowych,
- powstrzymają się od jakichkolwiek działań mogących doprowadzić do asymilacji członków mniejszości narodowej wbrew ich woli oraz zgodnie ze standardami międzynarodowymi powstrzymają się od działań, które prowadziłyby do zmian narodowościowych na obszarach zamieszkałych przez mniejszości narodowe.

ARTYKUŁ 16

1. Żadne z postanowień przewidzianych w Artykule 14 nie może być interpretowane jako dające prawo do prowadzenia jakiegokolwiek działalności lub dokonania jakichkolwiek działań sprzecznych z Kartą Narodów Zjednoczonych, zasadami prawa międzynarodowego, szczególnie z zasadą poszanowania integralności terytorialnej państwa oraz dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

2. Każda osoba należąca do mniejszości narodowej litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz polskiej w Republice Litewskiej, powinna być jak każdy obywatel lojalna wobec państwa swego zamieszkania, kierując się obowiązkami wynikającymi z ustawodawstwa tego państwa.

ARTYKUŁ 17

Układające się Strony gwarantują osobom stale zamieszkującym na ich terytorium a posiadającym obywatelstwo drugiej Strony wszystkie prawa człowieka, które są przyznawane takim osobom zgodnie z powszechnie uznawanymi zasadami i szczegółowymi normami prawa międzynarodowego oraz prawami państwa, w którym osoby te stale mieszkają.

ARTYKUŁ 18

1. Układające się Strony otoczą szczególną opieką znajdujące się na ich terytoriach miejsca i dobra kultury świadczące o wydarzeniach historycznych oraz osiągnięciach i tradycjach kulturalnych i naukowych drugiej strony oraz będą działać na rzecz ich obiegu kulturalnego oraz zapewnią należytą ochronę prawną, materialną i inną a także zapewnią do nich swobodny i nieskrępowany dostęp, względnie zadbają o taki dostęp w przypadkach, gdy jego zapewnienie nie należy do kompetencji państwa.

2. Strony dołożą starań w celu odszukania, zidentyfikowania i zwrotu dóbr kultury, które zostały wywiezione z terytorium drugiej Strony z naruszeniem norm międzynarodowych.

3. Strony powołają Pełnomocników rządów Stron w celu realizacji zadań określonych w punkcie 1 i 2.

ARTYKUŁ 19

1. Układające się Strony będą działać na rzecz rozwoju współpracy pomiędzy różnymi rodzajami szkół i szkół wyższych oraz między instytutami naukowymi, między innymi poprzez wymianę uczniów, studentów i stypendystów.

2. Strony będą uznawać okresy studiów i dyplomy szkół i szkół wyższych różnego szczebla oraz tytuły naukowe.

ARTYKUŁ 20

1. Układające się Strony potwierdzają swą gotowość do umożliwienia wszystkim zainteresowanym osobom pełnego dostępu do języka i kultury drugiej Strony i będą popierać odpowiednie państwowe oraz prywatne inicjatywy i instytucje.

2. Strony będą popierać upowszechnianie literatury drugiej Strony zarówno w języku oryginału jak i w przekładzie.

3. Strony opowiadają się za rozszerzeniem możliwości nauki języka drugiej Strony w szkołach, szkołach wyższych i innych placówkach oświatowych. Dołożą one ponadto starań na rzecz rozszerzenia możliwości studiów lituanistycznych i polonistycznych w szkołach wyższych drugiej Strony.

4. Strony będą współpracować w delegowaniu pracowników dydaktycznych i naukowych, w ich kształceniu i doskonaleniu zawodowym i naukowym oraz we wzajemnym udostępnianiu pomocy naukowych.

5. Strony będą wspierały działalność wspólnych komisji do spraw podręczników szkolnych.

ARTYKUŁ 21

1. Każda z Układających się Stron będzie dążyć do ułatwiania rozpowszechniania prasy, książek i przekazów audio-wizualnych drugiej Strony. Strony będą rozwijały współpracę w dziedzinie radiofonii, telewizji oraz między agencjami prasowymi, przyczyniając się w ten sposób do obiektywnego i wyczerpującego informowania o życiu społeczeństw obu Stron. Szczegółowe warunki współpracy, określą odrębne umowy.

2. Dla promowania narodowego dorobku i osiągnięć w dziedzinie kultury, nauki i oświaty, a także dla wspomagania współpracy w tych dziedzinach Strony powołają ośrodki kultury i informacji, odpowiednio litewski w Polsce i polski na Litwie.

3. Strony będą udzielać poparcia rozwojowi kontaktów między obywatelami obu Stron, współpracy między organizacjami społecznymi, partiami politycznymi, związkami zawodowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, organizacjami sportowymi, fundacjami oraz innymi organizacjami i zrzeszeniami społecznymi.

4. Ze względu na szczególną rolę młodego pokolenia w kształtowaniu wzajemnych stosunków w porozumieniu narodów obu państw, rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Litewskiej zawrą umowę o współpracy i wzajemnej wymianie młodzieży.

ARTYKUŁ 22

1. Układające się Strony będą popierać wszechstronną współpracę w dziedzinie ochrony zdrowia i higieny sanitarnej, w szczególności w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych.

2. Strony dążyć będą do ścisłego współdziałania w dziedzinie stosunków pracy, ubezpieczeń i opieki społecznej.

ARTYKUŁ 23

1. Każda z Układających się Stron zobowiązuje się do zachowania i objęcia ochroną prawną oraz utrzymania zgodnego z prawem międzynarodowym i zwyczajami narodowymi i religijnymi, wojskowych i cywilnych cmentarzy, grobów, miejsc pochówku wraz z pomnikami oraz innych miejsc i obiektów pamięci znajdujących się obecnie lub w przyszłości odkrytych na jej terytorium, stanowiących przedmiot czci i pamięci obywateli drugiej Strony.

2. Obywatele obu Stron będą mieć zapewniony dostęp oraz możliwości opieki nad grobami, cmentarzami i miejscami pochówku i pamięci rodaków, które znajdują się na terytorium drugiej Strony.

3. Strony będą współdziałać w ustalaniu i rejestracji miejsc pochówku obywateli drugiej Strony na swoim terytorium.

ARTYKUŁ 24

1. Układające się Strony będą na podstawie odrębnych umów tworzyć warunki dla obrotu prawnego w sprawach cywilnych, rodzinnych, karnych i administracyjnych.

2. Strony współpracować będą w zwalczaniu zorganizowanej przestępczości, terroryzmu, przestępczości gospodarczej, nielegalnego handlu narkotykami i bronią oraz nielegalnego handlu dziełami sztuki, naruszeń bezpieczeństwa cywilnej żeglugi powietrznej i morskiej, wytwarzania i wprowadzania do obiegu fałszywych środków płatniczych, a także nielegalnej migracji.

ARTYKUŁ 25

Traktat niniejszy nie narusza praw i obowiązków określonych w umowach dwustronnych i wielostronnych, które każda z Układających się Stron zawarła z innymi państwami.

ARTYKUŁ 26

Niniejszy Traktat będzie zarejestrowany w Sekretariacie Organizacji Narodów Zjednoczonych zgodnie z Artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych.

ARTYKUŁ 27

1. Niniejszy Traktat podlega ratyfikacji i wejdzie w życie w dniu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

2. Niniejszy Traktat zostaje zawarty na okres 15 lat. Jego ważność ulega następnie automatycznemu przedłużeniu na okresy pięcioletnie, o ile żadna ze Stron nie wypowie go w drodze notyfikacji najpóźniej na rok przed upływem danego okresu obowiązywania.

Sporządzono w *Wileni* dnia *26.09.1994* w dwóch egzemplarzach, każdy w językach litewskim i polskim, przy czym obydwie teksty posiadają jednakową moc.

W imieniu Republiki
Litewskiej:

W imieniu Rzeczypospolitej
Polskiej:

[TRANSLATION — TRADUCTION]

TREATY¹ BETWEEN THE REPUBLIC OF LITHUANIA AND THE
REPUBLIC OF POLAND ON FRIENDLY RELATIONS AND
GOOD-NEIGHBOURLY COOPERATION

The Republic of Lithuania and the Republic of Poland, hereinafter referred to as the “Contracting Parties”,

Guided by the purposes and principles of the Charter of the United Nations, the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the Charter of Paris for a New Europe and the documents on all-European multilateral cooperation,

Desiring to make their contribution to the process of European integration and aware of the commonality of their interests and their joint responsibility for peace, security, understanding and cooperation in a democratic and free Europe which respects human rights,

Appreciating the significance of Lithuanian-Polish relations for overall cooperation in Central Europe, the Baltic region and on the European continent as a whole, and declaring their wish to cooperate at the bilateral level and in international organizations and institutions, and with a view to developing all-round cooperation in the Baltic region,

Mindful of the complex history of our peoples and the centuries-old closeness of Lithuanians and Poles, and bearing in mind the possibility that the two peoples may have a different interpretation of their common history,

Stressing that awareness of the good and bad pages in the history of our States should help to strengthen mutual understanding between the Lithuanian and Polish peoples in a democratic Europe which is in the process of uniting,

Expressing their sorrow at the conflicts between the two States at the end of the First World War when, after long years of oppression, Lithuanians and Poles began to build a new, independent life, and condemning the violence which occurred in the mutual relations between the two peoples,

Regretting the tragedies and tremendous losses which our people suffered from totalitarian systems in the twentieth century,

Solemnly confirming to one another the integrity — today and in the future — of their current territories with capitals in Vilnius and Warsaw, irrespective of the way in which their borders were established in the past,

Bearing in mind the fact that Lithuanians and Poles, who for centuries have lived in the territory of the two States, have contributed and are contributing lasting values to the cultures of the two peoples and States, and are making a substantial contribution to the development of European culture,

¹ Came into force on 26 November 1994 by the exchange of the instruments of ratification, in accordance with article 27.

Aware that the recovery of independence by the two States and peoples imposes on us the obligation to think boldly about the future,

Seeking the all-round development of mutual relations and friendly cooperation based on the principle of good-neighbourliness,

Have agreed as follows:

Article 1

The Contracting Parties shall establish their relations in a spirit of mutual respect, confidence, equality and good-neighbourliness based on the primacy of international law, and in particular on the principles of respect for sovereignty, the inviolability of borders, the prohibition of armed aggression, territorial integrity, non-interference in internal affairs and observance of human rights and fundamental freedoms.

Article 2

1. The Contracting Parties recognize the existing demarcated border between them as inviolable and pledge that they shall scrupulously respect their sovereignty and territorial integrity.
2. The Parties confirm that they have no territorial claims against one another and that they shall not have any such claims in the future.

Article 3

1. In accordance with the Charter of the United Nations and the relevant documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the Contracting Parties pledge to settle their disputes exclusively through peaceful means and confirm that they shall refrain from the use or threat of force in their mutual relations.
2. Neither Party shall allow its territory to be used by a third State or States to carry out acts of aggression against the other Party.
3. Each Party shall guarantee that the activities of its armed forces in its territory shall be in conformity with the Charter of the United Nations, the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the Charter of Paris for a New Europe and other documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe.

Article 4

1. In accordance with the decisions of the relevant documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the Contracting Parties shall cooperate with a view to maintaining and strengthening security on the European continent.
2. The Parties shall implement the agreed all-European measures for strengthening confidence and security. If necessary, the Parties shall agree on additional measures of this kind.
3. The Parties shall devote particular attention to the strengthening of security and confidence-building measures in the Baltic region.

Article 5

1. The Contracting Parties shall actively promote the process of disarmament in the field of nuclear, chemical and biological weapons. The Parties believe that the reduction of their weapons to the minimum sufficient for defence and the implementation of the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe will help to strengthen stability and security in Europe.

2. In accordance with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Parties shall cooperate to prevent the spread of such weapons throughout the world, particularly in Central and Eastern Europe.

3. The Parties shall take measures to guarantee the monitoring of the export of goods and technologies which are intended for peaceful purposes but which can be used for the production of the weapons referred to in paragraphs 1 and 2.

4. The Parties shall establish their relations in the military field on the basis of separate agreements.

Article 6

1. If a dispute or situation arises which, in the opinion of one Contracting Party, may threaten or threatens the maintenance of peace or security in the world or constitutes a breach of international peace or security, particularly when such a dispute or situation affects the two Parties, the Parties shall hold appropriate consultations without delay in order to consider ways of settling the dispute or situation in accordance with the Charter of the United Nations.

2. If a third State or States commits armed aggression against one of the Parties, the other Party undertakes not to give any assistance or support to that State or those States for the entire duration of the armed conflict, and shall take steps to settle the conflict in accordance with the Charter of the United Nations and the documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe.

Article 7

Within the framework of the Council of the Baltic States and other organizations and institutions of the Baltic region, the Contracting Parties shall create favourable conditions for the development of cooperation and good-neighbourliness in this part of Europe.

Article 8

1. The Contracting Parties shall develop regular contacts between their State bodies. In particular, they shall create favourable conditions for the development of cooperation between their parliaments.

2. Meetings of heads of State and Government shall, as a rule, be held annually, and whenever the Parties deem appropriate.

3. The Ministers for Foreign Affairs shall hold regular consultations on matters of interest to the two Parties.

4. If necessary, the Parties may by mutual agreement establish bilateral commissions to consider questions of mutual interest.

Article 9

1. The Contracting Parties shall promote the development of mutually advantageous economic cooperation, including trade based on market principles, and shall ensure favourable conditions for such cooperation, taking into consideration the protection of investments, technologies, patent rights and copyrights, and shall adopt appropriate legal regulations in the area of capital flows, the workforce, and goods and services.

2. The Parties shall facilitate the development of cooperation between State and private enterprises and other economic entities. In particular, they shall encourage the development of investment and capital cooperation between Lithuanian and Polish enterprises, making full use of all available means of promotion. Particular attention shall be given to cooperation between small and medium-sized enterprises.

3. The Parties shall exchange experience and provide each other with training and other assistance in the process of creating and improving a market economy.

4. The Parties shall develop and facilitate scientific and technological cooperation between the two States for peaceful purposes, based on the principles of equality and mutual advantage, taking into consideration the potential of modern science and technology.

Article 10

1. The Contracting Parties attach great importance to mutually advantageous cooperation between communities, cities and other administrative and territorial units and regions, particularly in border areas. The Parties shall facilitate and encourage such cooperation in all fields both in their bilateral relations and through their participation in the Council of the Baltic States and the Union of the Baltic Cities.

2. In the cooperation referred to in paragraph 1, the Parties shall be guided, in particular, by the relevant conventions of the Council of Europe. The Parties shall endeavour to include such cooperation in the activities of the appropriate European institutions.

3. The Parties shall establish a bilateral commission on transboundary cooperation. To this end, an appropriate agreement shall be concluded.

4. The Parties shall increase the number of border crossings, modernize existing crossings and the access roads to them and endeavour to improve and accelerate, on a reciprocal basis, customs and border formalities and ensure the further development of cooperation between the appropriate administrative bodies.

5. The Parties agree that, in the light of the growing integration of European States, there is a need to coordinate the policy of individual States in the field of infrastructure planning, in particular between immediately neighbouring States.

Article 11

1. The Contracting Parties shall cooperate with a view to improving reciprocal and transit transport links and the related infrastructure in all fields of transport, including transport by pipeline and power lines.

2. The Parties shall take steps to modernize and improve telecommunications links, particularly telephone and telex links and electronic data transmission.

3. The Parties shall promote cooperation in the field of transport and communications both in Europe and in other parts of the world. Their competent authorities shall conclude separate agreements in this area which conform to international standards and norms.

Article 12

1. The Contracting Parties shall cooperate in the field of environmental protection and the rational use of natural resources with a view to ensuring mutual and lasting ecological security. They shall develop, support and create conditions for improving and preserving the quality of the environment, including bodies of water, the air, the soil and forests and protecting flora and fauna, particularly in border areas. The Parties shall make use of preventive means with a view to avoiding transboundary pollution, particularly chemical pollution and radiation contamination, and shall endeavour to achieve the effective reduction and elimination of such pollution. They shall also cooperate in the use and development of environmentally pure products and technologies.

2. The Parties shall notify one another of the possible pollution of the environment of the other Party and shall cooperate and provide one another with assistance in order to prevent and overcome environmental threats in border areas.

3. The Parties shall take part in the elaboration of coordinated cooperation and strategies in the field of environmental protection in the region, in Europe and in the world.

4. The competent authorities of the two Parties shall conclude separate agreements on ecological security and cooperation in accordance with international standards.

Article 13

1. The Contracting Parties undertake to respect international principles and standards relating to the protection of the rights of ethnic minorities, particularly the principles and standards contained in the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenants on Human Rights, the relevant documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe and the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the additional protocols accepted by the two Parties.

2. Persons belonging to the Polish minority in the Republic of Lithuania, that is, persons who being Lithuanian nationals, are of Polish descent or who associate themselves with the Polish ethnic group and Polish culture or traditions and who consider Polish to be their mother tongue, as well as persons belonging to the Lithuanian minority in the Republic of Poland, that is, persons who, being Polish nationals are of Lithuanian descent or who associate themselves with the Lithuanian ethnic group and Lithuanian culture or traditions and who consider Lithuanian to be their mother tongue, shall have the right, individually or together with other members of their group, freely to express, preserve and develop their ethnic, cultural, linguistic and religious identity without any discrimination whatsoever and with full equality before the law.

3. The Parties confirm that affiliation with an ethnic minority is a matter of a person's individual choice and shall not entail any negative consequences for that person.

No one shall be forced to prove his or her ethnic affiliation or renounce it.

Article 14

The Contracting Parties declare that the persons referred to in article 13, paragraph 2, shall have the right to:

- Use the language of the ethnic minority freely in their private and public life;
- Have access to information in that language, disseminate and exchange such information and also have their own mass media;
- Study the language of their ethnic minority and receive instruction in that language;
- In accordance with domestic law, establish and maintain their own institutions, organizations or associations, particularly cultural, religious and educational institutions, organizations or associations, including schools at all levels, which may seek voluntary financial and other contributions both domestically and from abroad, as well as public assistance and participation in international non-governmental organizations;
- Profess and practise their religion, including the acquisition, possession and use of religious materials and the conduct of religious instruction in the language of their ethnic minority;
- Establish and maintain unimpeded contacts among themselves in their own country, as well as contacts across the border with nationals of other countries, with whom they are bound by their common ethnic origin;
- Use their given names and surnames in the form appropriate to the language of the ethnic minority. Detailed regulations concerning the spelling of such given names and surnames shall be set out in a separate agreement;
- Participate in public life directly or through their freely elected representatives at the State and local government levels and to be admitted to public service on an equal footing with other nationals.

Article 15

The Contracting Parties shall, each in its own territory, preserve the ethnic, cultural, linguistic and religious identity of the persons referred to in article 13, paragraph 2, and create conditions for its development. In particular, the Parties shall:

- Consider allowing the languages of ethnic minorities to be used in their institutions, particularly in the administrative and territorial units in which the ethnic minority constitutes a large part of the population;
- Ensure that ethnic minorities have access to public mass media;
- Ensure appropriate opportunities for teaching the language of the ethnic minority, and for instruction in that language in pre-school institutions and elementary and secondary schools;
- Take the necessary steps to protect the identity of the ethnic minority, after due consultation, including contacts with organizations or associations of the groups referred to in article 13, paragraph 2;

- Take into consideration the history and culture of the groups referred to in article 13, paragraph 2, in connection with the teaching of history and culture at educational institutions;
- Refrain from any actions which may result in the assimilation of members of an ethnic minority against their will and, in accordance with international standards, refrain from actions which would lead to changes in the ethnic composition of areas settled by ethnic minorities.

Article 16

1. None of the provisions of article 14 shall be interpreted as granting the right to engage in any kind of activity or to commit any kind of act which contradicts the Charter of the United Nations and the principles of international law, in particular the principle of respect for the territorial integrity of States, and of the documents of the Conference on Security and Cooperation in Europe.

2. Every person belonging to the Lithuanian ethnic minority in the Republic of Poland and to the Polish ethnic minority in the Republic of Lithuania shall, like any other citizen, be loyal to the State in which he or she resides, and shall fulfil the obligations arising from the law of that State.

Article 17

The Contracting Parties shall guarantee persons who permanently reside in their territory and who are nationals of the other Party all the human rights which are accorded to such persons in keeping with the universally recognized principles and specific norms of international law and the law of the State of which such persons are permanent residents.

Article 18

1. The Contracting Parties shall take special measures to protect the cultural sites and property situated in their territory which commemorate historical events and the cultural and scientific achievements and traditions of the other Party, and shall endeavour to include them in the cultural process and ensure the necessary legal, material and other protection and guarantee free and unimpeded access to them, and shall ensure such access in cases where it is not within the competence of the State to guarantee such access.

2. The Parties shall endeavour to find, identify and return cultural property which was exported from the territory of the other Party in contravention of international norms.

3. The Parties shall appoint plenipotentiaries of the Governments of the Parties to carry out the tasks defined in paragraphs 1 and 2.

Article 19

1. The Contracting Parties shall endeavour to ensure the development of co-operation among various kinds of schools and universities and among scientific institutes, including through the exchange of pupils, students and grant holders.

2. The Parties shall recognize periods of study in and diplomas from schools and universities of various levels as well as scientific titles.

Article 20

1. The Contracting Parties confirm their readiness to grant all interested persons access to the language and culture of the other Party and shall support the appropriate State and private initiatives and institutions.
2. The Parties shall support the dissemination of the literature of the other Party in the original language and in translation.
3. The Parties are in favour of broadening opportunities to study the language of the other Party in schools, universities and other educational establishments. They shall also endeavour to broaden opportunities for Lithuanian and Polish studies at the universities of the other Party.
4. The Parties shall cooperate in sending on assignment instructors and research workers, in the professional and scholarly training and the improvement of the qualifications of such instructors and research workers, and in the reciprocal provision of educational assistance.
5. The Parties shall encourage the activities of joint commissions for the preparation of school textbooks.

Article 21

1. Each Contracting Party shall endeavour to facilitate the dissemination of the press, books and audio-visual broadcasts of the other Party. The Parties shall develop cooperation in the field of radio and television broadcasting and among press agencies, thereby contributing to the provision of objective and exhaustive information about the societies of the two Parties. The particulars of such cooperation shall be set forth in separate agreements.
2. In order to promote their national heritage and achievements in the fields of culture, science and education and also to foster cooperation in those fields, the Parties shall establish cultural and information centres, a Lithuanian centre in Poland and a Polish centre in Lithuania.
3. The Parties shall support the development of contacts between nationals of the two Parties, cooperation between public organizations, political parties, trade unions, churches and religious associations, sports organizations, foundations and other public organizations and associations.
4. Bearing in mind the special role of the younger generation in the formation of mutual relations which promote understanding between the peoples of the two States, the Governments of the Republic of Poland and the Republic of Lithuania shall conclude an agreement on cooperation and the reciprocal exchange of young people.

Article 22

1. The Contracting Parties shall encourage all-round cooperation in the fields of health, sanitation and hygiene, particularly in the area of prevention and efforts to combat infectious diseases and diseases connected with modern civilization.
2. The Parties shall endeavour to cooperate closely in the fields of labour relations, insurance and social protection.

Article 23

1. Each Contracting Party undertakes to preserve, ensure the legal protection of and maintain, in accordance with international law and national and religious customs, military and civilian cemeteries, graves, burial sites and monuments as well as other memorial sites and objects currently situated or which may be discovered in its territory and which are venerated and commemorated by nationals of the other Party.

2. Nationals of the two Parties shall be given assured access to, and opportunities to maintain, graves, cemeteries and burial sites of and places commemorating their compatriots, which are situated in the territory of the other Party.

3. The Parties shall cooperate in identifying and registering sites where nationals of the other Party are buried in their territory.

Article 24

1. The Contracting Parties shall, on the basis of separate agreements, create conditions for legal assistance in civil, family, criminal and administrative matters.

2. The Parties shall cooperate in efforts to combat organized crime, terrorism, economic crimes, illicit drug and arms trafficking, illicit trade in works of art, breaches of the security of civil aviation and navigation, the production and circulation of counterfeit means of payment, and illegal migration.

Article 25

This Treaty shall not affect the rights and obligations arising from the bilateral and multilateral treaties which each Contracting Party has concluded with other States.

Article 26

This Treaty shall be registered in the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Article 27

1. This Treaty is subject to ratification and shall enter into force on the date of exchange of the instruments of ratification.

2. This Treaty is concluded for a period of 15 years. It shall be automatically extended for successive five-year periods unless one of the Parties gives notice of its termination at least one year prior to the expiry of the current period of validity.

DONE at Vilnius on 26 April 1994 in duplicate, each in the Lithuanian and Polish languages, both texts being equally authentic.

For the Republic
of Lithuania:
A. BRAZAUSKAS

For the Republic
of Poland:
L. WAŁĘSA

[TRADUCTION — TRANSLATION]

TRAITÉ¹ ENTRE LA LITUANIE ET LA POLOGNE RELATIF AUX
RELATIONS D'AMITIÉ ET À LA COOPÉRATION EN MATIÈRE
DE BON VOISINAGE

La République de Lituanie et la République de Pologne, désignées ci-après par
« Parties contractantes »,

Guidées par les buts et les principes de la Charte des Nations Unies, l'Acte final
de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe, la Charte de Paris pour
une nouvelle Europe et les documents de la coopération multilatérale paneuro-
péenne,

Désireuses d'apporter leur contribution au processus d'intégration européenne
et conscientes de leurs intérêts et de leur responsabilité conjointe pour la paix, la
sécurité, la compréhension et la coopération dans une Europe libre et démocratique
et qui respecte les droits de l'homme,

Appréciant la signification des relations lituano-polonaises pour une pleine
coopération en Europe centrale, la région de la Baltique et sur le continent européen
dans sa totalité et exprimant leur souhait de coopérer au niveau bilatéral et au sein
des organisations et institutions internationales avec l'objectif de développer une
coopération complète dans la région,

Attentives à l'histoire complexe de nos peuples et aux relations étroites vieilles
de plusieurs siècles entre Lituanais et Polonais et conscientes du fait que les deux
peuples peuvent avoir une interprétation différente de leur histoire commune,

Soulignant que la connaissance des pages glorieuses et moins glorieuses de
l'histoire de nos Etats peut aider à renforcer la compréhension mutuelle entre les
peuples polonais et lituanien dans une Europe démocratique engagée dans un pro-
cessus d'unification,

Regrettant les conflits qui ont opposé les deux Etats à la fin de la première
guerre mondiale lorsque, les Polonais et les Lituanais ont commencé à construire
une vie nouvelle et indépendante après de longues années d'oppression et condam-
nant la violence survenue dans les relations mutuelles entre les deux peuples,

Regrettant les tragédies et les immenses pertes qui ont frappé nos peuples
au cours du vingtième siècle,

Confirmant l'un et l'autre solennellement l'intégrité — maintenant et à l'ave-
nir — de leurs actuels territoires et de leurs capitales, Vilnius et Varsovie, sans s'at-
tarder sur les moyens employés pour établir les frontières dans le passé,

Ayant à l'esprit le fait que les Lituanais et les Polonais qui ont vécu pendant
des siècles sur le territoire des deux Etats ont contribué et continuent de contribuer
aux valeurs culturelles durables des deux peuples et apportent une contribution
substantielle au développement de la culture européenne,

¹ Entré en vigueur le 26 novembre 1994 par l'échange des instruments de ratification, conformément à l'article 27.

Conscientes qu'en recouvrant leur indépendance, les deux Etats et les deux peuples nous imposent obligation de regarder l'avenir avec confiance,

Soucieuses du développement profond de relations mutuelles et amicales basées sur le principe du bon voisinage,

Sont convenues de ce qui suit :

Article 1

Les Parties contractantes établiront leurs relations dans un esprit de respect mutuel, de confiance et de bon voisinage basé sur la primauté du droit international, et en particulier sur les principes du respect de la souveraineté, de l'inviolabilité des frontières, de l'interdiction des agressions armées, de l'intégrité territoriale, de la non-ingérence dans les affaires intérieures et du respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Article 2

1. Les Parties contractantes reconnaissent que la délimitation des frontières entre leur territoire est inviolable et s'engagent à respecter scrupuleusement l'intégrité et la souveraineté de leur territoire respectif.

2. Les Parties confirment qu'il n'existe pas entre elles de revendication territoriale et qu'il n'y aura pas de telles revendications à l'avenir.

Article 3

1. Conformément à la Charte des Nations Unies et des documents pertinents de la Conférence sur le Sécurité et la coopération en Europe, les Parties contractantes s'engagent à régler leur différend uniquement par des moyens pacifiques et confirment qu'elles n'utiliseront pas la force ou la menace de la force dans leurs relations réciproques.

2. Aucune des Parties ne permettra que son territoire soit utilisé par un tierce partie ou des tierces parties pour lancer des actes d'agression contre l'autre Partie.

3. Chacune des Parties garantit que les activités de ses forces armées sur son territoire sont conformes à la Charte des Nations Unies, à l'Acte final de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe, à la Charte de Paris pour une nouvelle Europe et à d'autres documents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe.

Article 4

1. Conformément aux décisions des documents pertinents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe, les Parties contractantes coopéreront pour maintenir et renforcer la sécurité sur le continent européen.

2. Les Parties mettront en œuvre les mesures paneuropéennes qui ont été décidées pour renforcer la confiance et la sécurité et se mettront d'accord, le cas échéant, sur les mesures supplémentaires à prendre.

3. Les Parties accorderont une attention particulière au renforcement de la sécurité et aux mesures propres à accroître la confiance dans la région de la Baltique.

Article 5

1. Les Parties contractantes vont promouvoir activement le processus du désarmement dans le domaine des armes nucléaires, chimiques et biologiques. Elles

croient que la réduction de leurs armements à un niveau suffisant pour la défense et la mise en œuvre du Traité sur les Forces armées conventionnelles en Europe aidera à renforcer la stabilité et la sécurité en Europe.

2. Conformément au Traité sur la non-prolifération des armes nucléaires, les Parties coopéreront pour prévenir la dissémination de telles armes dans le monde et notamment en Europe centrale et orientale.

3. Les Parties prendront les mesures nécessaires pour surveiller l'exportation des marchandises et des technologies à but pacifique qui pourraient éventuellement être utilisées pour la production des armements auxquelles se réfère les paragraphes 1 et 2.

4. Les Parties établiront leurs relations dans le domaine militaire sur la base d'accords séparés.

Article 6

1. Si l'une ou l'autre des Parties contractantes estime qu'un différend ou une situation peut menacer la paix ou la sécurité dans le monde ou constituer une rupture de la paix ou de la sécurité internationale, notamment lorsque les deux Parties sont affectées par le différend ou la situation, elles engageront sans délai des consultations appropriées afin de trouver les moyens de résoudre le différend conformément à la Charte des Nations Unies.

2. Si un ou des Etats tiers commettent des agressions armées contre l'une des Parties, l'autre Partie s'engage à ne pas aider ou appuyer le ou les Etats coupables de l'agression pendant toute la durée du conflit armé et prend en outre les mesures nécessaires pour résoudre le conflit conformément à la Charte des Nations Unies et aux documents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe.

Article 7

Dans le cadre du Conseil des Etats baltes et des autres organisations et institutions de la région de la Baltique, les Parties contractantes créeront les conditions favorables au développement de la coopération et du bon voisinage dans cette partie de l'Europe.

Article 8

1. Les Parties contractantes développeront des contacts réguliers entre les organes d'Etats et créeront les conditions favorables au développement de la coopération entre leurs parlements.

2. Les Chefs d'Etats et de Gouvernements se réuniront une fois par an ou plus s'ils l'estiment nécessaire.

3. Les Ministres des affaires étrangères tiendront des consultations régulières sur des sujets qui ont un intérêt mutuel pour les deux Parties.

4. Les Parties peuvent par accord mutuel créer des commissions bilatérales pour examiner des questions d'intérêt mutuel.

Article 9

1. Les Parties contractantes doivent promouvoir le développement de la coopération économique mutuellement avantageuse, y compris le commerce basé sur les principes du marché et garantir des conditions favorables à une telle coopération.

ration en tenant compte de la protection des investissements, des technologies, des brevets et des droits d'auteur et adopteront des règlements appropriés dans le domaine des flux de capitaux, de la main-d'œuvre, des produits et des services.

2. Les Parties doivent faciliter le développement de la coopération entre Etat et entreprise privée et autres entités économiques. Elles doivent particulièrement encourager le développement des investissements et de la coopération des capitaux entre les entreprises polonaises et lituaniennes et utilisant au maximum les moyens de promotion disponibles. Une attention spéciale sera accordée à la coopération entre les petites et moyennes entreprises.

3. Les Parties partageront leur expérience et échangeront leur savoir faire pour créer et améliorer l'économie de marché.

4. Les Parties développeront et faciliteront la coopération scientifique et technologique entre les deux Etats à des buts pacifiques. La coopération sera basée sur les principes d'égalité et des avantages mutuels et tiendra compte des possibilités de la science et de la technologie modernes.

Article 10

1. Les Parties contractantes attachent une grande importance à la coopération mutuellement avantageuse entre les communautés, les villes et autres régions et entre les unités administratives et territoriales particulièrement dans les régions frontalières. Les Parties encourageront et faciliteront cette coopération dans tous les domaines aussi bien dans leurs relations bilatérales qu'à travers leur participation au conseil des Etats baltes et à l'Union des villes baltes.

2. Dans la coopération citée au paragraphe 1, les parties seront guidées par les conventions pertinentes du Conseil de l'Europe. Elles s'engageront à inclure cette coopération dans les activités des institutions européennes appropriées.

3. Les Parties établiront une commission bilatérale sur la coopération transfrontière. A cette fin, un accord approprié sera conclu.

4. Les Parties augmenteront les points de passage aux frontières, moderniseront les points existants et les routes d'accès qui y conduisent et s'efforceront d'améliorer et à accélérer sur une base réciproque, les services de douane et les formalités aux frontières et assurer une coopération plus poussée entre les organes administratifs appropriés.

5. Les Parties reconnaissent compte tenu de l'intégration croissante des Etats européens, la nécessité de coordonner les politiques des Etats dans les domaines de la planification de l'infrastructure notamment entre Etats qui sont de proches voisins.

Article 11

1. Les Parties contractantes coopéreront avec pour objectif l'amélioration des liens de transport réciproque de transit et les infrastructures qui y sont liées dans tous les domaines du transport, y compris le transport par pipeline et par câble.

2. Les Parties prendront les mesures pour moderniser et améliorer les liens de télécommunication notamment le téléphone, le télex et la transmission électronique de données.

3. Les Parties devront promouvoir la coopération dans le domaine des transports et des communications tant en Europe que dans d'autres régions du monde.

Les autorités compétentes doivent conclure des accords séparés dans des domaines qui sont conformes aux normes internationales.

Article 12

1. Les Parties contractantes coopéreront dans le domaine de la protection de l'environnement et de l'utilisation rationnelle des ressources naturelles dans le but d'assurer une sécurité écologique mutuelle et durable. Elles développeront, appuieront et créeront les conditions pour améliorer et préserver la qualité de l'environnement y compris les plans d'eau, l'air, la terre, les forêts et protéger la flore et la faune, particulièrement dans les régions frontalières. Les Parties mettront en œuvre des moyens préventifs pour éviter la pollution transfrontière, notamment la pollution chimique et la contamination par radiation et s'efforceront d'atteindre une réduction effective et l'élimination de cette pollution. Elles coopéreront pour l'utilisation et le développement des produits et des technologies sans risque pour l'environnement.

2. Les Parties échangeront des informations sur la pollution possible de l'environnement par l'une ou l'autre Partie, coopéreront et fourniront une assistance mutuelle pour prévenir et éliminer des menaces à l'environnement dans les régions frontalières.

3. Les Parties prendront part à l'élaboration d'une coopération coordonnée et à des stratégies dans le domaine de la protection de l'environnement dans la région, en Europe et dans le monde.

4. Les autorités compétentes des deux Parties concluront des accords séparés sur la sécurité écologique et la coopération conformément aux normes internationales.

Article 13

1. Les Parties contractantes s'engagent à respecter les principes internationaux et les normes relatives à la protection des droits des minorités ethniques, particulièrement les principes et les normes qui figurent dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, les pactes internationaux sur les droits de l'homme, les documents pertinents de la conférence sur la sécurité et la coopération en Europe et la Convention européenne pour la protection des droits de l'homme et de libertés fondamentales et les protocoles additionnels acceptés par les deux Parties.

2. Les personnes qui appartiennent à la minorité polonaise dans la République de Lituanie, ce qui signifie les personnes qui en étant des ressortissants lituaniens sont de descendance polonaise ou qui sont associés au groupe ethnique polonais, qui sont de culture ou de traditions polonaises ou qui considèrent que le polonais est leur langue maternelle ainsi que les personnes qui appartiennent à la minorité lituanienne de la République de Pologne, ce qui signifie les personnes qui étant des ressortissants polonais sont de descendance lituanienne ou qui sont associés au groupe ethnique lituanien, qui sont de culture ou de traditions lituaniennes ou qui considèrent que le lituanien est leur langue maternelle, ont le droit, individuellement ou ensemble avec les autres membres de leur groupe, d'exprimer librement, de préserver et de développer leur identité ethnique, culturelle, linguistique et religieuse sans aucune discrimination et dans la pleine égalité devant la loi.

3. Les Parties confirment que l'affiliation à une minorité est une question de choix individuel d'une personne et ne devrait pas entraîner des conséquences néga-

tives pour cette personne. Personne ne sera jamais forcée de prouver son affiliation ethnique ou de renoncer à cette affiliation.

Article 14

Les Parties déclarent que les personnes citées au paragraphe 2 de l'article 13 auront le droit :

- D'utiliser le langage de la minorité technique librement dans leur vie publique et privée;
- D'avoir accès à l'information dans cette langue, de diffuser et d'échanger des informations et d'avoir leur propre moyen de communication de masse;
- D'étudier la langue de la minorité ethnique et recevoir leur instruction dans cette langue;
- D'établir et de maintenir en conformité avec la législation nationale, leurs propres institutions, organisations ou associations notamment les institutions, organisations ou associations culturelles, religieuses et éducationnelles, y compris les écoles à tous les niveaux et de chercher des contributions financières volontaires ou autres contributions internes et externes ainsi que l'aide publique et l'aide des organisations non gouvernementales internationales;
- D'enseigner et de pratiquer leur religion y compris d'acquérir et de posséder des objets religieux et pratiquer l'enseignement religieux dans la langue de la minorité ethnique;
- D'établir et de maintenir sans entrave des contacts entre eux dans leur propre pays ainsi que des contacts à travers la frontière avec les nationaux d'autres pays avec lesquels ils sont liés par une origine ethnique commune;
- D'utiliser leurs noms patronymiques et leurs prénoms dans une forme appropriée à la langue de la minorité ethnique. Les détails concernant l'orthographe de ces noms figureront dans un accord séparé;
- De participer à la vie publique directement ou par l'intermédiaire de représentants élus au niveau national et local et être admis dans la fonction publique au même titre que les autres ressortissants.

Article 15

Les Parties contractantes doivent, chacune sur son propre territoire, préserver l'identité ethnique, culturelle, linguistique et religieuse des personnes citées au paragraphe 2 de l'article 13 et créer des conditions pour son développement. Les Parties doivent notamment :

- Examiner la possibilité de permettre que les langues des minorités ethniques soient utilisées dans leurs institutions, notamment dans les groupes administratifs et territoriaux dans lesquels la minorité ethnique constitue une large part de la population;
- Assurer que les minorités ethniques ont accès aux moyens publics de communication de masse;
- Assurer que les moyens adéquats existent pour enseigner la langue de la minorité ethnique après une consultation, y compris les contacts avec les organisations ou associations des groupes cités au paragraphe 2 de l'article 13;

- Prendre en considération l'histoire et la culture des groupes cités au paragraphe 2 de l'article 13 en connexion avec l'enseignement de l'histoire et de la culture dans des institutions d'enseignement;
- S'interdire toute action qui pourrait conduire à l'assimilation des membres de la communauté ethnique contre leur volonté et, conformément aux normes internationales, s'interdire toute action qui pourrait conduire à des changements dans la composition ethnique de régions où vivent les minorités.

Article 16

1. Aucune des dispositions de l'article 14 ne doit être interprétée comme une autorisation à s'engager dans une activité ou à commettre un acte qui serait contraire à la Charte des Nations Unies et aux principes du droit international, en particulier le principe du respect de l'intégrité territoriale des Etats et des documents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe.

2. Toute personne appartenant à la minorité ethnique lituanienne vivant dans la République de Pologne ou appartenant à la minorité ethnique polonaise vivant dans la République de Lituanie, doit, comme n'importe quel autre citoyen, être loyale à l'Etat où elle réside et respecter les obligations découlant des lois de cet Etat.

Article 17

Les Parties contractantes doivent garantir aux personnes qui résident de façon permanente sur leur territoire et qui sont des ressortissants de l'autre Partie, tous les droits de la personne humaine dans le respect des principes universellement reconnus et des normes spécifiques du droit international et de la loi de l'Etat où résident ces personnes.

Article 18

1. Les Parties contractantes doivent prendre des mesures spéciales pour protéger les sites culturels et les propriétés situés sur leur territoire qui commémorent les événements historiques, les œuvres culturelles et les réalisations scientifiques ainsi que les traditions de l'autre Partie et doivent s'efforcer de les inclure dans le processus culturel et leur garantir la protection juridique, matérielle et autre qui leur est nécessaire ainsi que l'accès libre et sans entrave. Elles doivent garantir ces accès, même quand il n'est pas de la compétence des Etats de les assurer.

2. Les Parties doivent s'efforcer d'identifier et de retourner les propriétés culturelles qui ont été exportées du territoire de l'autre Partie en violation des normes internationales.

3. Les Parties doivent nommer des plénipotentiaires des Gouvernements des Parties pour assurer les tâches définies aux paragraphes 1 et 2.

Article 19

1. Les Parties contractantes doivent s'efforcer d'assurer le développement de la coopération entre les différentes écoles et universités et entre les instituts à caractère scientifique y compris par des échanges d'étudiants, d'élèves ou de boursiers.

2. Les Parties doivent accorder l'équivalence aux périodes d'étude et aux diplômes des écoles et des universités de différents niveaux ainsi qu'aux titres scientifiques.

Article 20

1. Les Parties contractantes confirment leur volonté de reconnaître à toutes les personnes intéressées l'accès au langage et à la culture de l'autre Partie et apporter leur appui aux initiatives et institutions appropriées de caractère public ou privé.

2. Les Parties appuient la diffusion de la littérature de l'autre Partie dans la langue d'origine et dans la traduction.

3. Les Parties sont favorables à l'élargissement des opportunités pour étudier la langue de l'autre Partie dans les écoles, les universités ainsi que dans les autres établissements d'enseignement. Elles doivent s'efforcer d'encourager l'enseignement des études polonaises et lituaniennes dans les universités des deux pays.

4. Les Parties établiront une coopération dans le domaine de la formation professionnelle et scolaire en échangeant des instructeurs et des attachés de recherche avec pour objectif l'amélioration de leur formation et l'assistance réciproque à l'enseignement.

5. Les Parties encourageront les activités des commissions conjointes pour la préparation des manuels.

Article 21

1. Chaque Partie contractante s'efforcera de faciliter la diffusion du matériel de presse, des livres, les émissions audiovisuelles de l'autre Partie. Les Parties développeront la coopération dans le domaine de la radio et de la télévision et entre les agences de presse afin de contribuer à la fourniture d'une information objective et complète sur les sociétés des deux parties. Les modalités d'une telle coopération seront fixées dans des accords séparés.

2. Afin de promouvoir leur héritage national et faire connaître les résultats auxquels elles sont arrivées dans le domaine de la culture, de la science et de l'éducation et aussi pour renforcer la coopération dans ces domaines, les Parties établiront des centres d'information et de culture, un centre lituanien sera établi en Pologne et un centre polonais en Lituanie.

3. Les Parties appuieront le développement des contacts entre ressortissants des deux Parties, la coopération entre les organisations publiques, les partis politiques, les syndicats, les églises et les organisations religieuses, les organisations sportives, les fondations et les autres organisations publiques et associations.

4. Ayant à l'esprit le rôle spécial de la jeune génération dans la formation des relations mutuelles afin de promouvoir la compréhension entre les peuples des deux Etats, les Gouvernements de la République de Pologne et de la République de Lituanie concluent un accord sur la coopération et l'échange réciproque des jeunes.

Article 22

1. Les Parties encourageront une coopération complète dans les domaines de la santé et de l'hygiène, notamment dans le domaine de la prévention et déploieront des efforts pour lutter contre les maladies infectieuses et les maladies liées à la civilisation moderne.

2. Les Parties s'efforceront de coopérer étroitement dans les domaines des relations de travail, de l'assurance et de la protection sociale.

Article 23

1. Chacune des Parties s'engage à préserver, à assurer la protection légale et à maintenir, conformément au droit international, aux coutumes nationales et religieuses, les cimetières civils et militaires, les tombeaux, les lieux de sépulture, les monuments et autres lieux de mémoire ainsi que les objets qui s'y trouvent ou qui peuvent être découverts et qui sont vénérés par les nationaux de l'autre Partie.

2. Les nationaux doivent avoir accès et avoir la possibilité prendre soin des tombeaux, des cimetières, des sites d'ensevelissement et des places commémorant leurs compatriotes qui sont situés sur le territoire de l'autre Partie.

3. Les Parties coopéreront pour identifier et enregistrer sur leur territoire les sites ou les nationaux de l'autre Partie sont enterrés.

Article 24

1. Les Parties contractantes devront, sur la base d'accords, séparés, créer les conditions pour l'assistance juridique dans les matières civiles, familiales, criminelles et administratives.

2. Les Parties coopéreront pour combattre le crime organisé, le terrorisme, les crimes économiques, les drogues illicites et le trafic d'armes, le commerce illicite des œuvres d'art, les ruptures de la sécurité de l'aviation civile et de la navigation, la production et la circulation des faux billets et la migration illégale.

Article 25

Le présent Traité n'affectera pas les droits et obligations découlant de traités bilatéraux ou multilatéraux que les Parties contractantes ont conclus avec d'autres Etats.

Article 26

Le présent Traité sera enregistré auprès du Secrétariat des Nations Unies conformément à l'Article 102 de la Charte des Nations Unies.

Article 27

1. Le présent Traité est sujet à ratification et entrera en vigueur à la date de l'échange des instruments de ratification.

2. Le présent Traité est conclu pour une période de 15 ans. Il sera automatiquement prolongé pour une période de cinq ans à moins que l'une des Parties notifie l'autre son intention de le dénoncer au moins un an avant l'expiration de la période courante de validité.

FAIT à Vilnius le 26 avril 1994 en deux exemplaires originaux en lituanien et en polonais, les deux textes étant également authentiques.

Pour la République
de Lituanie :

A. BRAZAUSKAS

Pour la République
de Pologne :

L. WAŁĘSA

